

NIETZSCHE'DE “GÜÇ İSTEMİ” VE HAKİKAT İLİŞKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

*Metin BECERMEN**

ÖZET

Bu yazıda, Nietzsche'nin gücü isteme düşüncesi üzerinde durulacaktır. Nietzsche'de gücü isteme yaşamın bütün alanına yayılmıştır. Gücü isteme aynı zamanda bir hakikati istemedir. Nietzsche'ye göre hakikat, bulunacak ve keşfedilecek bir şey değil, yaratılacak bir şeydir; oluşan bir şeye, dahası, aslında sonu olmayan bir fethetmeyi istemeye ad sağlayan şeydir. Nietzsche'nin dediği gibi, bu, “sonu olmayan bir süreç”tir. Bilgi denen her şey de insana ait olan perspektifli hakikatlerle, sonuna kadar bilinemeyecek hakikatlerle ilgilidir. Bu nedenle hakikati istemek belli bir perspektife sahip olmayı istemektir.

Nietzsche bu düşüncesiyle kendi zamanına kadarki bütün felsefi geleneğe meydan okurken, bu felsefi geleneğin sahip olduğu hakikati istemenin gerçekte gücü isteme olduğunu söylemektedir. Ancak, ona göre, mutlak bir hakikat olamayacağı için, bir hakikate sahip olmak belirli bir perspektife sahip olmak demektir. Burada Nietzsche'nin bunu nasıl gerekçelendirdiği açık kılınmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Ahlâk, Güç İstenci, Hakikat, Perspektif, Yorum.

ABSTRACT

An Inquiry on Relation Between “the Will to Power” and Truth in Nietzsche

In this paper, Nietzsche's idea of the will to power will be examined. The will to power in Nietzsche permeates to the whole life. The will to power is also will to truth. According to Nietzsche, truth is not something there that might be find out

* Dr. Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü.

and discover, but something that must be created, and that gives a name to a process, and rather actually to a will to overcome which has no end. As Nietzsche said, it is "a processus in infinitum". All of the thing that is called as knowledge belongs to the humane perspective of truth, hat is about the truth that cannot be known until the end. Therefore, to want the truth is to want to have a certain perspective. Nietzsche asserts in fact that this philosophical tradition that has will to truth is actually the will to power when he challenges the tradition till to his age. However, according to him, for there is no an absolute truth, to have a truth means to have a particular perspective. In this work, it will be tried to make clear that how Nietzsche grounded this point.

Key Words: Interpretation, Moral, Perspective, Truth, Will to Power.

I

Nietzsche, Descartes'tan başlayıp Aydınlanma üzerinden Hegel ve Marx'a kadar uzanan ve akılsallık temelinde işleyen bir bilgi/"hakikat" görüşüne çok ciddi eleştiriler yönelir. Ebedi doğruluk, evrensellik, akılsallık, Nietzsche'ye göre, hep uydurulmuş şeyler olarak varolmuştur. Bunların yanına -bunlarla birlikte düşünülen- mutlak hakikat sayılığını da koymak gerekir. Nietzsche bunların hep bir gücü istemenin kendisini göstermesi olduğunu söyler. Dolayısıyla hakikatin, hakikat söyleminin kendisi bir güç istemidir. Çünkü hakikat istemi, hakikat çevresinde iş gören ve bir iktidar zemini oluşturan bir söylemi de beraberinde getirir. Bu söylem çerçevesinde her şey akılsallaştırılır ve insanlara, insan dünyasına nüfuz eder. Hayatın bütün alanlarında görülen güç istemi, insansal yaşamda bir hakikat istemi ve buna bağlı olarak bir iktidar istemi şeklinde kendini gösterir.

Öte yandan, modern kavrayışın ve modern politikanın, evrensel uyum ve adaletin yeryüzünde hayata geçirilebileceği üzerine temellendiğini belirten Nietzsche, "insan topluluğunu modern politik araçlarla iyileştirmeye yönelik tüm girişimleri beyhude çabalar olarak görür" (Ansell-Pearson 1998: 90). Bu görüşlerin hepsi de Aydınlanma düşünürlerinin ilerlemeye duydukları inanç bağlamında şekillenmişti. Nietzsche'ye göre gerçek bir ilerleme ancak sanatın ve sanatsal yaratının hâkim olduğu -Eski Yunan'da hayat bulmuş- bir kültürel aşamada olabilirdi (Nietzsche 2003: 24).

II

Nietzsche'nin çağında -tabii ki Avrupa'da- hâkim olan değerlendirme tarzı Hıristiyan ahlâkının değerlendirme tarzıdır. Bu nedenle, Nietzsche, Hıristiyan ahlâkını ve bu ahlâkın değerlendirme tarzını eleştirir. Ancak buradan yanlış bir sonuca varılıp Nietzsche'nin sadece Hıristiyan

ahlâkını eleştirdiği düşünülmemelidir. Dünyada varolan çeşitli ahlâklar arasında birçok farklılıklar olmakla birlikte, Nietzsche, bu ahlâkların hepsinde ortak yönler de görmektedir. Nitekim onun Budist ahlâka yönelttiği eleştiriler oldukça anlamlıdır. Çünkü belirli ayrımları olsa da, bu ahlâklar ve onlara dayanarak yapılan değerlendirmeler hemen her yerde görülür ve bazı ortak özellikler sergilerler. Aslında Nietzsche, Hıristiyan ahlâkı örneğinde, belirli nitelikleri taşıyan her türlü ahlâkı eleştirir. Bu bağlamda, çağının bir “değer”i olarak dinin yerini alan çağındaki bilim anlayışını da eleştirir. Çünkü, sanıldığı aksine, bilimde de bir başka ahlâksal değerlendirme söz konusudur. Ahlâksal değerlendirme ise olanı-biteni, dünyayı, yaşamı bir yorumlama yoludur. Ona göre ahlâka dayalı değerlendirme, yani ahlâksal yorum bir çözüme içerisindedir.

Nietzsche, dünyanın “amaç” (*Zweck*), “birlik” (*Einheit*) veya “hakikat” (*Wahrheit*) kavramlarıyla, artık daha fazla yorumlanamadığının görülmesinden sonra, bizim için değersiz olmaya başladığını kabul ettiğimizi söyler (Nietzsche 1968: 13; 20)¹. Ancak, Nietzsche, bu kavramları ya da kategorileri bir yana bırakamayacağımızı belirtir. Öyleyse bu kategorileri, özellikle de “hakikat”i, doğru bir zemine oturtmak ve açık kılmak gerekmektedir.

Nietzsche’ye göre, ahlâklılığın bakış açısından bu dünya yanılgıdır ve ahlâkçının dayandığı şey artık ahlâksal içgüdüler yerine çöküntü içgüdüleridir. Bu şekilde, çöküntü içgüdüleri (*Instinkte der décadence*), ahlâkçılar aracılığıyla, güçlü soylar ve çağların içgüdüsel ahlâklılığın egemen olmak ister (Nietzsche 1968: 228; 298). Ahlâkın yaptığı şey, psikolojik sorunlarda büyük bir yıkıma yol açan bu hakiki güdüleri inkâr etmektir. Bu nedenle kendini aşmanın bir yolu olarak, ahlâkın, yani Hıristiyan ahlâkının yıkılması gerekmektedir. “Böylece, yaşamın yasası, yaşamın özündeki “kendini yenme” yasası, sonunda, hep, yasa koyucunun kendine seslenir: Kendi önerdiğin yasaya boyun eğ diyen ahlâk olarak Hıristiyanlık da şimdi yıkılmalıdır, -bu olgunun eşiğinde bulunuyoruz.” (Nietzsche 2001: 27).

Bu bağlamda Nietzsche, ahlâksal yorumu “hakikat” kavramıyla bağlantısı içerisinde ele alır. Ahlâka dayalı hakikat görüşü, kendisini hakikat konusunda mutlak ve tek otorite olarak gördüğünden, Nietzsche, ahlâka dayalı bu hakikat görüşüne karşı, kendisi başka bir hakikat görüşü ortaya koyar; bu da “perspektifli hakikat” görüşüdür. Mutlak hakikat görüşü ise,

¹ Yararlanılan Almanca basımda baskı tarihi verilmediği için -sık sık başvuru- İngilizce çevirisinin basım tarihi ve ayrıca her iki kitabın da -önce İngilizce çevirisinin sonra Almanca basımın olmak üzere- sayfa numaraları verilmiştir.

Nietzsche'nin kabul edemeyeceği bir şeydir. "Hakikat, algılanan şeylerin/duyumların çeşitliliğine (*das Vielerlei der Sensationen*) egemen olmayı istemektir: -fenomenleri kategorilere dizmektir" (Nietzsche 1968: 280; 363). Kuçuradi'ye göre bu, sonuçta bir insan başarısı, olan olup bitene ilişkin bir bilgi, bir hakikat oluşturmak demektir (Kuçuradi 1995: 118). Nietzsche, hakikati istemenin, ahlâka dayalı mutlak hakikat görüşünü aşmayı da beraberinde getireceğini söyler. Böylece ahlâka dayalı değerlendirmeler ve bu değerlendirmelere bağlı olan mutlak hakikat görüşü ortadan kalkacaktır.

Nietzsche'ye göre, bütün değerlendirmeler, bir kişiyi, bir topluluğu, bir rejimi, bir ulusu, bir inancı, bir kültürü korumak için, belirli bir perspektiften yapılır. Bu nedenle, akla sonsuz güvenin ve özne, öznitelik gibi ebedi akıl hakikatlerine inanmanın, aslında, şeylerin kendisine dair bir bilgi veremeyeceği ortaya çıkar. Ona göre, "akılsal düşünme (*das vernünftige Denken*) kurtulamadığımız bir şemaya göre yorumlamadır" (Nietzsche 1968: 283; 367).

Öte yandan, Nietzsche, aklın kategorilerini ve mantığı, hakikati ya da realiteyi yargılamanın temeli olarak görmekle büyük bir yanılğı içerisine düşüldüğünü söyler. Ona göre, değişmeyen ve bizden bağımsız olarak varolan olgular yoktur, her şey sürekli değişim içindedir, bu nedenle kavranamaz ve ele geçirilemezdir. Olgular üzerine yapılan değerlendirmeler de bizim yorumlarımızdır. Bu noktada birisi tarafından her şeyin öznel olduğu söylene de, Nietzsche, bunun da bir yorum olduğunu belirtir. Bu bağlamda, özne de verili bir şey değildir; "orada olanın arkasına saklanmış, "icat edilmiş", tasarlanmış, özellikle uydurulmuş bir şeydir. Sonuç olarak, yorumun arkasında bir yorum konumlamak, aslında, bir kurgulama, bir "icat etme" (*Erfindung*)dir" (Nietzsche 1968: 267; 345-6). Bu nedenle, dünyanın, mevcut yorumlarından başka türlü yorumları da yapılabilir. Dünyanın arkasında tek değil, fakat sayısız anlam vardır (Nietzsche 1968: 481; 346). Nietzsche bu sayısız anlamların ve buna bağlı olarak düşüneceğimiz yorumların çokluğuna "perspektivizm" der. Ona göre, biz dünyayı ihtiyaçlarımıza göre yorumlarız ve bu ihtiyaçlarımıza bağlı olan anlamı destekleriz ya da ona karşı çıkarız. Dolayısıyla, yapılan bu yorumlara bağlı olarak, dünya hakkında bir bilgi oluştururuz. Nietzsche, dünyanın, "bilgi" sözcüğünün herhangi bir anlama sahip olmasına bağlı olarak bilinebileceğini söyler.

Nietzsche için "gerçek/hakiki dünya"ya inanmak, insanın tamamen görünüş ya da yanılsama olarak kabul ettiği bu dünyadan başka bir dünyaya ait "hakiki/gerçek varlık"a inanmak demektir (Clark 2001: 71). Öyleyse bu "hakiki/gerçek dünya" düşüncesi aşılmalıdır; çünkü bir işe yaramamaktadır. Böylece biz, gerçek dünyayı yıktığımızda görünen dünyayı da yok ederiz.

Görünen dünya, bizim yorumumuza göre seçilen bir dünyadır. Bu yüzden, görünüşün karakterini de perspektif belirler; perspektif yok olduktan sonra da geride bir dünya kalmaz. “Her güç merkezi (*Kraftzentrum*) kendinin dışında kalan her şeye yönelik bir *perspektife* sahiptir, yani onun kendi tümüyle belirli bir *değerlendirmeye* (*Werthung*), eylem tarzına ve direnme tarzına sahiptir. “Görünen dünya” (“scheinbare Welt”), bu yüzden, bir merkezden kaynaklanan, dünyadaki özel bir eylem tarzına indirgenir” (Nietzsche 1968: 305; 396). Nietzsche, gerçek ve görünen dünya ayrımının saf bir kurgudan oluştuğunu iddia eder. Clark’a göre, Nietzsche’nin kalıcı bir şeyin olduğunu söylemenin gerçekliği yanlışladığı fikrini öne sürmesinin altında yatan en temel varsayım, onun duyumun çokluğuyla gerçekliği özdeşleştirmesidir (Clark 2001: 82). Bu nedenle görünüş ve gerçek olan birbirinden ayrı ele alınmamalıdır. Görünüşün kendisi gerçekliğe aittir ve bu onun varlığının bir biçimidir. Nietzsche, bu görünüş ve gerçeklik ayrımını ele alırken, doğada olan bazı şeylerin, aslında insandan bağımsız düşünülmeceğini söyler. Buna göre, doğayla ilgisinde ele alınan bazı kavramlar, onları problem edinen kişiden bağımsız olarak varolamazlar. Doğa araştırmalarıyla bağlantısı içerisinde, madde, atom, yerçekimi, basınç gibi, mekaniğe dayalı bir teoremin bütün çeşitlemeleri bir olgu değil, fiziksel kurgulamaların desteklemesiyle elde edilen yorumlamalardır (Nietzsche 1968:368; 477-8). Belki de neden ile etki gibi bir ikilik hiç yoktur. Aslında biz parçaları sürekli olarak çiftler halinde düşünmekteyiz. Bu yüzden de neden ve etki arasında bir bağ kurmaktayız. Bir örnek olarak, devinimi, hiç görmeden, doğadaki bazı şeylerden çıkarmamız verilebilir. “Birlikte birçok etkinin öne çıktığı birdenbirelik yolunuzu şaşırtır. Gerçekten o salt bizim için birdenbiredir. Bu birdenbirelik anında, gözümüzden kaçan sonsuz sayıda süreç vardır. Neden ile etkiyi gelişigüzel bölümler, parçalanmalar olarak değil bir süreklilik, bir oluş olarak görebilen anlama yetisi, neden-sonuç kavramını tanımayacak, bütün koşulluluğunu yadsıyacaktı” (Nietzsche 2003a:112).

Nietzsche, “amaçlar ve niyetler”, “neden ve etki”, “özne ve nesne”, “etkiyen ve etki eden”, “kendinde şey ve görünüş” kavramlarına karşı, olgular olarak değil, fakat, belki zorunlu yorumlara kadar uzanan, yorumlar olarak -ve “korumak” için (gücü) elde etme olarak- her zaman gücü isteme anlamında bir şeyin doğaya ve yaşama hakim olduğunu belirtir (Nietzsche 1968:323; 420). Ona göre, biz şeylerin kendilerinden dolayı karar vermeyiz. Bizim şeylere ilişkin düşüncelerimiz, daha çok, ilgilerimize bağlıdır. Nietzsche, şeylerin belirleyiciliğinde ısrar ettiğini söylediği Luther’e karşı bu konuda şöyle der: “Ona (Luther’e MB) karşı kendimizi ondan daha yüce ve daha dikkatli birinin sözleriyle savunuyoruz: ‘Bizim işimiz şunun bunun hakkında fikir oluşturup ruhumuzu huzursuz etmek değildir. Çünkü şeylerin

kendileri doğaları gereği bizi karar vermeye zorlayamazlar.” (Nietzsche 1997:82)

Bununla birlikte, Nietzsche’ye göre, olan biteni olduğu gibi aktaran değil, olan biteni yorumlayan filozof eksiktir.² Yapılanı dar bir perspektiften yorumlayan ahlâksal değerlendirmeler belirli psikolojik koşulların belirtisi olan yorumlamalardır (Nietzsche 1968: 148; 190). Nietzsche, ahlâka dayalı yorumların bir kabulü olarak gördüğü ahlâksal fenomenlerin olduğuna yönelik görüşü eleştirir ve şöyle der: “*Ahlâki olgular diye bir şey yoktur.* Ahlâki yargı da dinsel yargı gibi aslında olmayan gerçekliklere dayanıyor. Ahlâk yalnızca belirli fenomenlerin bir yorumudur, daha kesin konuşmak gerekirse, *yanlış* bir yorumdur” (Nietzsche 2000: 47). Yani olan bitene değer veren, olan biteni değerlendiren ve yorumlayan insandır. Nietzsche için yorumdan ve öznelikten bağımsız bir varoluşa sahip şeylerin olduğu savı yarasızdır. Yorumdan ve öznelikten bağımsız bir varoluşa sahip şeylerin olduğu görüşü, yorum ve özneliğin zorunlu olmadığını, bütün ilişkilerden bağımsız bir şeyin yine de olacağını varsayar. Nietzsche için bu düşünce biçiminin olaylar üzerine düşünürken bize bir ufuk açması zor görünmektedir. Bu nedenle o, “olaylar hakkında iyi şeyler düşünebilmem için uzak perspektiflere ihtiyacım var” (Nietzsche 1997: 485) der.

Nietzsche’nin, yorumların ya da bilginin perspektifliliği hakkında konuştuğu zaman verdiği örnekler ve yaptığı analogiler birbirinden oldukça farklıdır ve bunlar çoğunlukla da iki türdür: Açıkça uzama ait olanın, görsel olanın, algının perspektifli yapısı ve ilgileri, değerlendirmeleri ya da duygusal ilişkileri farklı bir şekilde adlandırmayla ilgili perspektifli dünya (Poellner 2001: 87). Böylece, perspektiflikle dünyanın perspektifli yapısı arasında bir ilgi kurulur. Dünyanın değeri ise yorumlarımızda yatar; bu yorumlar, yaşamda, yani güç isteminde, gücü isteme için, sağlam kalabildiğimiz perspektifli değerlendirmelerle olur. İnsanın her yükselişi daha sığ yorumların üstesinden gelmeye götürür; her güçlenme ve gücün yükselişi yeni perspektifler açar, bu da yeni ufuklara inanmak demektir.

Öte yandan, Nietzsche’nin mutlak hakikat düşüncesine temel itirazı, bu düşüncenin, büyük kişilerin gelişmesi üzerinde, ortalama insanın, sürü insanının ilgilerini yükseltmeye hizmet etmesidir (Gemes 2001: 49). Nietzsche’ye göre, bütün değerlendirmeler sadece bir kişinin istemine hizmet eden sonuçlar ve dar perspektiflerdir. Değerlendirmenin kendisi ise, sadece bir güç istemidir (Nietzsche 1968: 356; 462).

² Marx’a göre asıl önemli olan olan-biteni yorumlamak değil, değiştirmektir. Ancak Nietzsche’de yorumlamak yeni değerler ortaya koymanın, yeni değerler yaratmanın olmazsa olmazıydı. Buna göre, Nietzsche’de yorumlamayı dünyayı değiştirmekle birlikte düşünmek doğru olacaktır.

Ahlâkın kişinin kendini gerçekleştirmesi ve değer yaratması önünde bir engel oluşturduğunu belirten Nietzsche, kişinin yeni şeyler yaratabilecek bir potansiyele sahip olduğunu; ve bütün eylemlerini, belirli bir ahlaka göre değil, tamamen kendine bağlı olarak gerçekleştirebileceğini söyler. Yani böylece kişi kendi eylemlerinin değerini kendinden çıkarır; çünkü kendisi oldukça kişisel bir yolla yorumlar. Onun bir kuralı yorumlayışı her zaman kişiseldir. Nietzsche'ye göre, ahlâk kişisel olan şeyleri göz ardı ederken, felsefede durum tümüyle tersinedir; orada kişisel olmayan hiçbir şey yoktur ve her şeyden öte, felsefecinin dürtülerinin ön plana çıktığı ve bu dürtüler eşliğinde yapılan değerlendirmelerin de -belli bir ahlaka göre değil- kişisel olduğu görülür (Nietzsche 1966:14; 2005: 866). Bu düşüncesini perspektif düşüncesine bağlayarak şöyle dile getirir:

“Bundan böyle, (kendimizi MB) sevgili filozofların, “saf akıl”, “mutlak tinsellik”, “kendi başına bilgi” gibi çelişkili kavramlarının tuzağına karşı koruyalım -onlar hep tümüyle düşünülemez bir göz düşünmemizi beklerler bizden, belli bir yöne yönelmemiş, etkin ve yorumlayıcı kuvvetlere engel olan bir göz, görmenin bir şeyi görmek olduğunu farketmemiş, saçma ve kavranamaz bir göz beklerler. Oysa, yalnızca belli bir açıdan (perspektifli MB) görme vardır, yalnızca belli bir açıdan (perspektifli MB) “bilme”; bir şeyin üzerinde ne denli etkili konuşmamıza izin verilirse, o denli çok gözlere, farklı gözlere gerek vardır; o denli araştırdığımız nesnenin içine girip, “kavramamızı” “nesnel” kılarız. Oysa istemeyi tümüyle ortadan kaldırmakla tek tek her duygulanımı askıya almakla, eğer bunu yapabilirsek: Ne yapmış oluruz ki? Zihni iğdiş etmiş olmaz mıyız?..”(Nietzsche 2001:12).

Nietzsche'nin amacı, bütün olayların mutlak homojenliğini ve perspektifle koşullanmış olarak ahlâksal ayrımların uygulanmasını gözler önüne sermek ve her şeyin, her yerde, ahlâkdışı araçlarla, ahlâkdışı amaçlar için, ahlâklılığın gelişimi olarak nasıl övüldüğünü göstermektir (Nietzsche 1968:155; 199-200).

Bilginin bir güç aracı işlevini gördüğünü belirten Nietzsche, bilgi arzusunun ölçüsünün, gücü istemenin bir türdeki büyüme ölçüsüne bağlı olduğunu ifade eder. Bu tür, gerçeklik üzerinde hâkimiyet kurabilmek için, gerçekliğin belirli bir miktarını ele geçirir. O, bilginin güç aracı olduğunu göremeyenlere ve hakikatle realitenin, hakikatle bilginin farklı şeyler olduğunu savunan görüşlere de şiddetle karşı çıkar.

“Nietzsche için bilgiyle hakikat ve hakikatle realite aynı anlama gelen sözlerdir. Hakikatle bilginin aynı şey olduğu anlayışı, ‘kendi başına varlığı kabul edenlere’ karşı; hakikatin realiteyle aynı şey olarak görülmesi pozitivistlere karşı; bilginin insan hayatı için taşıdığı değer bakımından kavranılışı ise, bilgi

teoricilerine karşı bilginin yeni bir değerlendirilmesidir” (Kuçuradi 1995: 117).

Nietzsche, eğer bir düşünce bir kimse için doğruysa her zaman herkes için doğrudur şeklindeki bir mutlak hakikat kavrayışına karşı çıkar (Gemes 2001: 48). O, hakikatin, o olmaksızın insanın yaşayamayacağı bir çeşit yanlış olduğunu söyler. Ona göre, hakikat, yeni bir şey söyleninceye kadar kabul edilen şeydir. “Hakikati istemek, sağlamlaşmaktır (*Fest-machen*), hakiki ve sağlam olmaktır (*Wahr-Dauerhaft-machen*), şeylerin yanlış karakterine son vermektir, varolan(lar)ın (*Seiende*) yeniden yorumudur” (Nietzsche 1968: 298; 387). Nietzsche’ye göre, hakikat, varolan ve bulunacak, keşfedilecek bir şey değil, yaratılacak bir şeydir, bu da sonu olmayan bir süreçtir. Bununla birlikte, hakikat “güç istemi”nin dile getirilmesidir. Ama bu gücü isteme, hakikatin kendisinin bir güç olduğu anlamına gelmez. Hakikatin ise güce gereksinimi vardır. Hakikatin kendisi, Nietzsche için, aslında, hiçbir şekilde güç değildir. Daha çok gücü yanına çekmek ya da kendisi gücün yanına geçmek zorundadır; yoksa tekrar tekrar yok olur. Bilmek ise, kişinin kendisinin bir şey kurması demektir, yani kendimizin bir şeyle bağlanmış olmamız ve aynı şekilde bizim o şeyi bağlamamız demektir. Bilmek, aynı zamanda, bir tespit etme, kurulan bağların farkına varmaktır. Bu nedenle, Nietzsche’ye göre, bilgi, yorumlama (*Auslegung*) ve anlam ile doldurmaktır. O hiçbir zaman bir “açıklama” (*Erklärung*) değildir. Artık bir şey ifade etmeyen eski bir yorumlama üstüne bir yorumlamadır (Nietzsche 1968:327; 424). Dolayısıyla hakikat de bir şekilde anlam ile doldurmaktır.

III

Nietzsche, perspektiflikle herkesin her şeyi istediği gibi söyleyebileceği bir zemini tasarılar. Onun yapmak istediği, daha çok, varolana, dünyaya, hayata, ilişkin farklı bakış açılarının olabileceğini ve bu bakış açılarının da realitenin, olan-bitenin kendisini doğru bir şekilde yansıtması gerektiğini; yani realiteye, olan-bitene ilişkin yanlış yorumlar olabildiği kadar doğru/sağlam yorumların da olabileceğini göstermektir. Bu bağlamda perspektifli bilgi ya da perspektifli hakikat de, realitenin, olan-bitenin kendisinin bağlantısal bir yorumunu yapmak; realiteyi, olan-biteni bağlantısal bir şekilde kavramak demektir. Ancak bu kavrayışın kendisi de belli bir perspektiften yapılıdır. Bu, “doğru/sağlam” yorumların da her zaman bir “hata payı”nı kendisinde taşıdığı anlamına gelir.

Bu bağlamda, değerlerin -özellikle, çağında hâkim olan Hıristiyan değerlerin- yeniden değerlendirilmesi gerektiği bağlamında Nietzsche, mevcut yapıyı yoğun bir eleştiriye tabi tutar. Bu noktada, o, “çekiçle felsefe yapma” ifadesini kullanır. Bu ifadeyle dile getirdiği şey, Hıristiyan

değerleriyle şekillenen ve bu değerlerin her noktasına nüfuz ettiği Avrupa toplumunun yaşayış biçiminin yeniden gözden geçirilmesi ve dönüşüme uğratılmasıdır. Bu da değerlerin yeniden değerlendirilmesiyle, bu işi yapacak kişilerin -filozofların- çabasıyla gerçekleşecektir. Çekiçle var olan putları parçalayarak yeni değerler ortaya koymak, bu değerleri ortaya koyarken de mevcut hakikat söylemlerini ve bu söylemler bağlamında şekillenen iktidar yapılarını yıkmak gerekir. Mutlak hakikat söylemini eleştirip perspektifli hakikat görüşünü geliştiren Nietzsche, perspektifi yorumla bağlantısı içerisinde ele alır. Her hakikat söylemi bir yorumu dile getirir ve başka yorumların da var olabileceğini ima eder.

Eğer hakikat istemi bir güç/iktidar istemiyse,³ o zaman güçlü olmak gerekir; bu da, mevcut bakışlardan başka bir bakış geliştirerek, değer diye sunulan şeyleri yeniden değerlendirerek olur. Bu değerlendirme etkinliği perspektif sahibi kişiler, yani filozoflar, yaratıcı insanlar tarafından sürekli olarak yapılmıştır ve yapılacaktır. Bu bağlamda Nietzsche, yeni değerler levhası yaratmaktan söz eder (Nietzsche 2005: 752). Ancak değerler levhasını yaratacak ve farklı bir bakış açısı geliştirecek kişilerin ortaya çıkması sanıldığı kadar kolay değildir. Bunun için eleştirel bir bakışa sahip olmak, dar bakışlara takılıp kalmamak, yani putlar yaratmamak, aksine, putları parçalayacak araçlarla donanmak gerekmektedir. Bu da, bütün bunları 'kendine iş edinmekle' olur. Bu iş de -her şeyden önce- felsefeyle uğraşan kişinin, filozofun işidir.

Kaynakça

- ANSELL-PEARSON, K. (1998) *Kusursuz Nihilist*, (Çev. Cem Soydemir), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- CLARK, M. (2001) "The Development of Nietzsche's Later Position on Truth", *Nietzsche*, (Ed. John Richardson and Brian Leiter), ss. 59-84, Oxford: Oxford University Press.
- GEMES, K. (2001) "Nietzsche's Critique of Truth", *Nietzsche*, (Ed. John Richardson and Brian Leiter), ss. 40-58, Oxford: Oxford University Press.
- KUÇURADI, İ. (1995) *Nietzsche ve İnsan*, TFK Yayınları, Ankara:.
- NIETZSCHE, F. (1966) *Beyond Good and Evil*, (Trans.: Walter Kaufman), New York: Vintage Books.

³ Nietzsche, bu bağlamda, Deccal'de "güç isteminin eksik olduğu yerde, düşünüş vardır" der (Nietzsche 1995: 16-7).

- NIETZSCHE, F. (1968) *The Will to Power*, (Trans. Walter Kaufman and R. J. Hollingdale), New York: Vintage Books.
- NIETZSCHE, F. (1995) *Deccal*, (Çev. Oruç Aruoba), İstanbul: Hil Yayın.
- NIETZSCHE, F. (1997) *Tan Kızılığı*, (Çev. Hüseyin Salihoğlu-Ümit Özdağ), Ankara: İmge Yayınevi.
- NIETZSCHE, F. (2000) *Putların Alacakaranlığı*, (Çev. Hüseyin Kaytan), İstanbul: Tümzamanlar Yayıncılık.
- NIETZSCHE, F. (2001), *Ahlakın Soykütüğü Üstüne*, (Çev. Ahmet İnam), İstanbul: Yorum Yayınevi.
- NIETZSCHE, F. (2003a) *Şen Bilim*, (Çev.: Levent Özşar), Bursa: Asa Kitabevi.
- NIETZSCHE, F. (2003b) *İnsanca Pek İnsanca 1*, (Çev. Mustafa Tüzel), İstanbul: İthaki Yayınları.
- NIETZSCHE, F. (2005) *Gesammelte Werke*, Bindlach: Gondorn Verlag GmbH.
- NIETZSCHE, F. *Der Wille zur Macht*, Voltmedia GmbH, Paderorn (Tarihsiz).
- POELLNER, P. (2001) "Perspectival Truth", *Nietzsche*, (Ed. John Richardson and Brian Leiter), ss. 85-117, Oxford: Oxford University Press.